BANK INWESTYCYJNY
Departament
Ekonomiczny i Planowania

Warszawa, dnia 15 października 1950 r.

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

Nr 19
Rok V

Spis rzeczy:

FINANSOWANIE i KONTROLA PRZY PROWADZENIU ROBÓT SPOSOBEM GOSPODARCZYM.[x)]

Opracowało gremium autorskie pod red. doc. I.D.SZERA

§ 1. Finansowanie budownictwa, prowadzonego sposobem gospodarczym według elementów nakładów.

Roboty, wykonywane sposobem gospodarczym finansuje się według składowych elementów nakładów (kosztów) albo w miarę i na podstawie wykonania robót. Przy finansowaniu budownictwa, prowadzonego sposobem gospodarczym według elementów nakładów, Bank Przemysłowy przydziela budowie środki, w ramach limitu finansowania, z jej rachunku kontokorrentowego drogą opłacania rachunków wystawianych na nią przez dostawców materiałów i usług, a także drogą wydawania jej gotówki na płace i inne potrzeby. Bank Przemysłowy wykonywa przy tym kontrolę wstępną odnośnie przestrzegania cen, wykorzystania funduszu płac i limitów wydatków administracyjno-gospodarczych.

W zakresie budownictwa, prowadzonego sposobem zleceniowym tę kontrolę wstępną prowadzi się odnośnie organizacji zleceniobiorczych. Jednak przy gospodarczym systemie robót kontrola poszczególnych składowych elementów kosztów jest jedyną formą kontroli wstępnej, gdy tymczasem przy systemie zleceniowym ta forma kontroli uzupełnia tylko kontrolę, przeprowadzoną przy wypłacie środków na podstawie rachunków za wykonane roboty.

Kontrola wstępna według składowych elementów kosztów nie wystarcza, ponieważ nie może zapobiec zbędnym wydatkom, podrożeniu robót, zamrażaniu środków w nadmiernych zapasach i rozliczeniach. Wydawanie środków na płace tylko w granicach ustalone-

---

x) Rozdział IX z pracy p.t. "Finansowanie Budownictwa Przemysłowego" (Finansirowanije promyszlennowo stroitielstwa).

go funduszu płac,a niezależnie od wielkości wykonanych robót, nie zapobiega wydatkom nadmiernym,które są nieuniknione przy złym wykorzystaniu siły roboczej

Kontrola wstępna wydatków administracyjno gospodarczych, ustalonych w ramach limitów, nie zapobiega nadmiernym wydatkom w tej pozycji,ponieważ w przypadkach niewykonania planu robót wolne saldo limitu nie świadczy jeszcze o tym,że środki,przeznaczone na ten cel, wykorzystano oszczędnie i odpowiednio do wielkości wykonanych robot. Tak więc kontrola wstępna przy finansowaniu według składowych elementów kosztów nie gwarantuje,że wydane środki odpowiadają wielkościom wykonanych robót.

Dlatego przy finansowaniu budownictwa,prowadzonego sposobem gospodarczym,według elementów nakładów nabiera zasadniczego znaczenia kontrola następna. Tylko drogą kontroli następnej Bank Przemysłowy może ustalić zgodność przeprowadzonego sfinansowania z wielkością i kosztem wykonanych robót oraz zastosować konieczne środki dla efektywniejszego wykorzystania środków,przeznaczonych na budowę.

Na podstawie analizy sprawozdawczości i materiałów kontroli budów w terenie Bank Przemysłowy ustala rozmiar wykonanych robot według wartości kosztorysowej,porównywa go z wydatkami rzeczywistymi,bada przyczyny zwiększenia kosztów budowy i domaga się ich usunięcia.

Kierując się zatwierdzonym planem mobilizacji wewnętrznych rezerw budowy na dany okres,Bank Przemysłowy kontroluje stan wartości rzeczowych i rozliczeń oraz zmiany zaszłe w danym czasie. Zadaniem takiej kontroli jest wykrywanie nadmiaru środków,uwięzionych w remanentach wartości rzeczowych i w pozycjach rozliczeniowych,ażeby je wyzwolić i skierować na finansowanie inwestycji. W tym celu analizuje się stan obrotowych aktywów budowy,szczególnie w zakresie materiałów i wyposażenia technicznego,zaangażowanie środków w zaliczkach,wypłaconych zleceniobiorcom,a także rozliczenia międzybilansowe,podlegające skompensowaniu.

Przy stwierdzeniu ponadnormatywnych pozostałości w zakre-

sie obrotowych aktywów ustala się wspólnie z budową,sposoby upłynnienia nadmiernie zaangażowanych środków i kontroluje się wykonanie odpowiednich zarządzeń. Szczególną uwagę zwraca się przy kontroli na fakty budowania bez kosztorysów i bez planów, niegospodarności,przekroczeń funduszów płacy,wydatków administracyjno-gospodarczych i innych kosztów ogólnych.

§ 2. Finansowanie budowy,prowadzonej sposobem gospodarczym,na podstawie wykonanej wielkości robót.

Przed uchwałą RKL ZSRR z dn.26.II.1938 r. " O usprawnieniu projektowania i sporządzania kosztorysów oraz uporządkowaniu finansowania budownictwa" finansowano budowę,prowadzoną sposobem gospodarczym, według składowych elementów nakładów. Lecz chociaż budownictwo,wykonywane sposobem zleceniowym,stanowi większość w narodowym planie gospodarczym,to jednak wobec olbrzymiej skali socjalistycznego budownictwa rozmiary robót,wykonywanych sposobem gospodarczym, są także bardzo poważne. Dlatego uchwała RKL ZSRR z dn.26.II.1938 wprowadziła tryb finansowania na podstawie i w miarę wykonania robót dla budów ponadlimitowych,wykonywanych sposobem gospodarczym, o rocznym rozmiarze robót budowlano-montażowych przekraczającym 500 tys.rb. Tryb ten polega na tym,że do budownictwa,prowadzonego sposobem gospodarczym,zastosowuje się metody finansowania i rozliczeń,właściwe dla zleceniowego sposobu budowy.

Główne zadanie przy trybie finansowania na podstawie i w miarę wykonania robót polega na wpojeniu i ugruntowaniu zasad rozrachunku gospodarczego w budownictwie,prowadzonym sposobem gospodarczym. W znacznym stopniu osiąga się to w ten sposób,że prowadzi się finansowanie nie według poszczególnych składowych elementów nakładów,lecz drogą wypłacania środków za roboty wykonane,według wycen zatwierdzonego kosztorysu.

Do wpojenia i ugruntowania rozrachunku gospodarczego przyczynia się również ustalony tryb powstawania środków obrotowych i możliwość ich normowania przy budowach finansowanych w miarę wykonania robót;,pobudza to budowę do właściwego zorganizowania gospodarki materiałowo-finansowej i do

troszczenia się o to,by zapasy wartości rzeczowych odpowiadały zawsze ich zapotrzebowaniu. Źródłem tworzenia zapasu materiałów są w tym przypadku zaliczki,wypłacane kierownikowi inwestycyj (wydziału inwestycyjnego)[x)] przez dyrektora przedsiębiorstwa z sum,przeznaczonych na inwestycje.

Ugruntowanie rozrachunku gospodarczego ma również na celu organizacja stosunków wzajemnych pomiędzy dyrektorem nowobudującego się przedsiębiorstwa (lub przedsiębiorstwa czynnego) a kierownikiem inwestycyj (OKS-em).

Kierownik wykonawstwa inwestycyj podlega dyrektorowi przedsiębiorstwa,lecz funkcje wykonywane przez te osoby są rozgraniczone.

Dyrektor przedsiębiorstwa,jako odpowiedzialny dysponent dotacji,odbiera wykonane na jego polecenie roboty budowlano-montażowe od kierownika inwestycyj i opłaca je na podstawie miesięcznych aktów odbioru. Dyrektor czuwa nad przebiegiem budowy,jakością robót budowlanych,ich kosztem i przestrzeganiem terminów uruchomienia budowanego obiektu; nabywa sprzęt,mechanizmy budowlane,środki transportu i inne mienie, przygotowuje kadry pracowników dla budowanego przedsiębiorstwa,zawiera umowy w sprawie robót projektowych,naukowo-badawczych i geologiczno-poszukiwawczych.

Kierownik wykonawstwa inwestycyj (OKS-u) wykonywa zlecone mu roboty budowlano-montażowe odpowiednio do wykazu robót,prowadzonych sposobem gospodarczym,według z góry określonych cen kosztorysowych i odpowiada za organizację budowy,zaopatrzenie jej w materiały i za wykorzystanie wydzielonych na te cele środków (patrz niżej formularz Nr 3).

Ministerstwo Przemysłu Samochodowego
ZSRR
Centralny Zarząd ....
Budowa Zakład budowy samochodów małolitrażowych
22 maja 1947 r.

Formularz Nr 3
Składa się raz do roku finansującemu Oddziałowi Banku Przemysłowego

---

x) W skrócie rosyjskim OKS (Otdieł kapitalnowo stroitielstwa) przyp.tł.

Wykaz robót, prowadzonych sposobem gospodarczym, na rok 1947.

w tys.rb.

Obiekty	Wartość robót budowlano-mont. w/g kosztorysu	Wykonano robót na początek bież.roku	Zaplanowano na rok bieżący w/g kosztorysu
Główny budynek	12.000	7 000	3.200
Budynek oddziałów pomocniczych (pierwsza kolejność)	8.500	3.200	2.000
Budynek oddziałów pomocniczych (druga kolejność)	7.000	1.000	500
Budynek inżynieryjny z budowlami administracyjnymi	5.000	500	1.200
Dom mieszkalny	4.000	3.000	1.000

Dyrektor budowanego przedsiębiorstwa
(podpis)

Kierownik inwestycyj (budowy)
(podpis)

Tak więc przy finansowaniu w miarę wykonania robót powstają między dyrektorem przedsiębiorstwa a kierownikiem inwestycyj (budowy) stosunki, oparte na rozrachunku gospodarczym. Celem pozostawienia większej samodzielności i operacyjnej swobody w wykorzystaniu środków otwiera się dla kierownika inwestycyj (budowy) w oddziale Banku Przemysłowego rachunek rozliczeniowy (prócz rachunku kontokorrentowego otwieranego dla dyrektora przedsiębiorstwa). Płatności z tytułu powyższych operacji kierownik inwestycyj (budowy) przeprowadza z rachunku rozliczeniowego, a dyrektor przedsiębiorstwa z bieżącego.

Finansowanie w miarę wykonania robót zwiększa możliwości i poprawia jakość wstępnej kontroli budowy, prowadzonej sposobem gospodarczym. Przy tym trybie finansowania bank wykonywa taką samą kontrolę wstępną, jak przy finansowaniu według składowych elementów nakładów, tj. kontroluje ceny nabywanych przez kierownika inwestycyj (budowy) materiałów itp.

Oprócz tego bank ma również dodatkowe możliwości kontroli. Porównanie danych aktu, sporządzonego na formularzu Nr 2, a dotyczących rozmiaru robót wykonanych z danymi, które zawiera

formularz Nr 3, umożliwia zapobiec zapłacie za roboty, nie posiadające projektów i kosztorysow, lub nie objęte spisem tytułow. Wypłata środkow odpowiednio do wykonania robót zgodnie z aktami, sporządzonymi na formularzu Nr 2 i według zawczasu ustalonych cen (kalkulacji jednostkowych), umożliwia bankowi domagać się zgodności pomiędzy wypłaconymi środkami i wykonanymi robotami.

Finansowanie robot, dokonywane w miarę wykonania robot prowadzonych sposobem gospodarczym, odbywa się na ogół tak samo, jak przy zleconym sposobie wykonawstwa.

Roboty budowlano-montażowe opłaca się na podstawie comiesięcznych aktów, sporządzanych na formularzu Nr 2, a podpisanych przez kierownika inwestycji (budowy) i dyrektora przedsiębiorstwa. Akty sporządza się na podstawie obmiaru wykonanych robót, w ktorym uczestniczą obie strony, reprezentujące budowę. Do aktu wciąga się tylko wykończone części elementów konstrukcyjnych.

Kierownik budowy (inwestycji) i dyrektor budowanego przedsiębiorstwa reprezentują tę samą jednostkę gospodarczą, wobec czego można znacznie uprościć tryb rozliczeń i obiegu dokumentów pomiędzy nimi.

Roboty, wykonywane sposobem gospodarczym - odmiennie niż przy sposobie zleceniowym - opłaca się tylko raz na miesiąc i nie ma tu rozliczeń przejściowych (dekadowych). Obiekty o koszcie poniżej 75 tys.rb. opłaca się po całkowitym ukończeniu budowy. Należność za roboty reguluje się bez sporządzania rachunków, na podstawie zleceń płatniczych dyrektora przedsiębiorstwa, z załączeniem aktu, sporządzonego na formularzu Nr 2. W przypadku, gdy na rachunku rozliczeniowym kierownika budowy (inwestycji) braknie środków na wypłatę robocizny, dyrektor przedsiębiorstwa ma prawo do załatwienia poza kolejnością swego zlecenia płatniczego za wykonane roboty, jednakże tylko w sumie niezbędnej do wypłaty robocizny.

Zaznaczyć należy jeszcze jedną cechę szczególną opłacania robót, wykonanych przez kierownika budowy (inwestycji). Roboty,

niezależnie od sposobu ich prowadzenia, planuje się w cenach kosztorysowych, które obejmują nakłady bezpośrednie, koszty ogólne i zysk planowy; przy prowadzeniu zaś budowy sposobem gospodarczym zysk planowy, jak zaznaczyliśmy w rozdziale V, traktuje się, jako źródło finansowania. Odpowiednio do tego roboty, wykonywane przez kierownika budowy (inwestycji), opłaca się nie w pełnej ich wartości kosztorysowej, lecz po potrąceniu planowej akumulacji, n.p. przy opłacaniu robot budowlanych od całej ich wartości kosztorysowej potrąca się 2,2 % (2,7 % nakładów bezpośrednich).

Prócz tego przy budowach, prowadzonych sposobem gospodarczym, traktuje się jako źródło finansowania te sumy, które ustala się dla poszczególnych budów, jako zadanie zniżki kosztu robót budowlano-montażowych. Sumy finansowania z tego źródła, analogicznie do sum, pochodzących z planowej akumulacji, przewiduje się w limicie finansowania, wykazanym w formularzu Nr 5 (wiersz 11).

W wycenach jednostkowych, według których opłaca się roboty, uwzględnia się całą sumę amortyzacji mechanizmów budowlanych, środków transportowych i innych środków trwałych budowy, które uczestniczą w procesie produkcji. Budowa wykorzystuje jednak tylko tę część amortyzacji, która przeznacza się na remont kapitalny środków trwałych, pozostałązaś część zarachowuje się jako źródło finansowania. Należy to również uwzględnić przy regulowaniu należności za roboty, wykonane przez kierownika budowy (inwestycji).

Założmy n.p., że pierwotna wartość środków trwałych budowy wynosi 6 mln rb.; wówczas przy przeciętnej stopie odpisów amortyzacyjnych (po odjęciu części, przeznaczonej na remont kapitalny) w wysokości 3,2 %, roczna suma amortyzacji wyniesie (6 mln. rb. x 3,2) : 100 = 192 tys.rb.), suma zaś kwartalna - 48 tys.rb. Jeżeli kwartalny plan robót budowlano-montażowych, wykonywanych przez kierownika budowy (inwestycji) wynosi według cen kosztorysowych 8 mln rb., to wysokość przypadających do potrącenia odpisów amortyzacyjnych wyniesie 0,6 % wielkości robót budowlano-montażowych (48 tys.rb.x 100) : 8 mln rb. Prócz tego potrą-

cie należy sumę planowej akumulacji i oszczędności uzyskanej ze zmniejszenia kosztu własnego robót budowlano-montażowych odpowiadającą sumie, ustalonej w limicie finansowania. Załóżmy, że w naszym przykładzie suma ta wynosi 576 rb., czyli 7,2 % w stosunku do kwartalnej wielkości robót. Wobec tego, jeżeli kierownik budowy (inwestycji) wykonał robót zgodnie z miesięcznym aktem odbioru, na sumę 2,4 mln.rb. w cenach kosztorysowych, to przypada do wypłaty tylko 2.212,8 tys.rb., ponieważ odjąć należy od wartości kosztorysowej robót 7,2 % przypadające na planową akumulację i oszczędność z tytułu zniżenia kosztów robót budowlano-montażowych oraz 0,6 % odpisów amortyzacyjnych, co wyniesie razem 7,8 %, czyli (7,8 x 2,4 mln.rb.) : 100 = 187,2 tys.rb.

Poza tym tryb finansowania wykonanych robót i ich kontrola bankowa są takie same, jak przy budowie, wykonywanej sposobem zleceniowym. W szczególności przy spłacaniu rachunków i aktów wg form.Nr 2 Bank Przemysłowy wykonywa kontrolę z zastosowaniem metod, wyłożonych w rozdziale X.

Celem wpojenia i ugruntowania rozrachunku gospodarczego szereg budów - odpowiednio do uchwały RKL ZSRR i CK WKP(b) z dnia 11.II.1936 - organizuje wewnętrzne odcinki robót, działające na zasadach rozrachunku gospodarczego. Odcinki takie tworzy się głównie do prowadzenia robót przy dużych obiektach, albo do robót specjalnych (montażowych, sanitarno-technicznych itp.). W tych przypadkach Bank Przemysłowy na żądanie kierownika budowy (inwestycji) otwiera dla odcinków na rozrachunku gospodarczym rachunki rozliczeniowe. Rozliczenia między tymi odcinkami i zarządem budowy (wykonawstwa inwestycyjnego) odbywają się na zasadach, ustalonych przy finansowaniu budownictwa zleceniowego, tj. w miarę wykonania robót, na podstawie aktów sporządzonych na form.Nr 2.

§ 3. Określanie wielkości i trybu spłaty zaliczki, wypłaconej przez dyrektora przedsiębiorstwa kierownikowi budowy (Wydział Wykonawstwa Inwestycyj).

Ażeby zapewnić przebieg robót bez zakłóceń, kierownik budowy (Wydziału Wykonawstwa Inwestycyjnego) powinien mieć zapasy materia-

łów, części i konstrukcji. Procz tego pewna część środków kierownika budowy (inwestycji) jest stale zaangażowana w pozostałościach produkcji niezakończonej, ponieważ rozliczenia za wykonane roboty, jak zaznaczyliśmy wyżej, przeprowadza się co miesiąc na podstawie aktow, obejmujących całkowicie wykończone części elementów budowy.

W rozdziale VI mowiliśmy o tym, że nie ma zasadniczych rożnic w strukturze aktywow obrotowych budów, finansowanych w miarę wykonania robot i budow, wykonywanych przez organizacje zleceniobiorcze; natomiast istnieją rożnice przy budowach, finansowanych według składowych elementow nakładow. Przy budowach, finansowanych w miarę postępu robot, płaci się tylko za całkowicie wykończone części elementów budowy; dlatego przy takich budowach powstaje potrzeba środków obrotowych na pokrycie kosztów niezakończonych robot budowlano-montażowych.

Procz tego budowy te muszą rozporządzać środkami na opłacanie dostaw wartości rzeczowych, na wypłatę płac i inne wydatki. Środki te akumuluje się na rachunku rozliczeniowym budowy w oddziale Banku Przemysłowego. Źródłem środków obrotowych kierownika budowy (inwestycji) (inaczej, niż w organizacjach zleceniobiorczych) są tylko zaliczki, które wypłaca im dyrektor przedsiębiorstwa ze swego rachunku kontokorrentowego. Zaliczka ma charakter czasowy (w odrożnieniu od stałych środków obrotowych, które przydziela się organizacji zleceniobiorczej).

Zadanie organizacji zleceniobiorczej, jako funkcjonującej stale, jest wykonywanie robot kapitalnych nie tylko na danym placu budowlanym, lecz rownież na innych. Po ukończeniu robót na jednym placu budowy zleceniobiorca przenosi swą działalność na inne obiekty. Funkcja zaś kierownika budowy (inwestycji) przy finansowaniu w miarę wykonania robót ogranicza się tylko do robot, wykonywanych na danym placu budowy, z chwilą zaś zakończenia tych robot kończy się działalność kierownika budowy (inwestycji). Dlatego nie byłoby celowe wyposażanie kierownika budowy (inwestycji) w stałe środki obrotowe, ponieważ, jak stwierdziliśmy wyżej, dyrektor przedsiębiorstwa i kierownik budowy (inwestycji) reprezentują tę samą jednostkę gospodarczą, której przydziela się środki na podstawie jednolitego planu w granicach całości potrzeb

na każdy rok lub kwartał.

Wobec tego źródłem czasowych środków obrotowych kierownika budowy (inwestycyj) są dotacje, przyznawane na podstawie planu inwestycyjnego danej budowy, dysponentem zaś tych dotacji jest dyrektor przedsiębiorstwa. Dyrektor przedsiębiorstwa przydziela kierownikowi budowy (inwestycji) środki w postaci zaliczki na zgromadzenie normalnych zapasów materiałów. Wysokość zaliczki ustala dyrektor budowanego przedsiebiorstwa na okres roczny z podziałem na kwartały. Bank Przemysłowy kontroluje, czy ustalona wysokość zaliczki odpowiada rzeczywistej potrzebie budowy w zakresie środków obrotowych.

Przy tej kontroli kierować się należy normatywami środków obrotowych dla budów finansowanych w miarę wykonania robót, podanymi w rozdziale VI. Przeciętny normatyw dla takich budów wynosi, jak zaznaczono w tym rozdziale, 18,7 % rocznego programu robót budowlano-montażowych. Normatyw ten oblicza się, biorąc za punkt wyjścia udział procentowy w całości robót wszystkich materiałów łącznie z konstrukcjami, częściami i półfabrykatami oraz uwzględniając normalny okres tworzenia zapasów. Dlatego, zastosowując dany normatyw przy obliczaniu sumy przypadającej zaliczki, nie należy uwzględniać osobno środków na pokrycie przywożonych na plac budowy konstrukcyj, części i bloków.

Przy obliczaniu zapasów uwzględniać należy okoliczności dodatkowe, mianowicie: a) budowy- odmiennie niż organizacje zleceniobiorcze - nie korzystają z bankowego kredytu na zaspokojenie swego zapotrzebowania sezonowego w zakresie środków obrotowych, b) jak mówiliśmy wyżej, rozliczenia za wykonane przez kierownika budowy (inwestycji) roboty przy obiektach o wartości kosztorysowej do 75 tys.rb. następują po wykończeniu całego obiektu, co powstaje ze swej strony dodatkowe uwięzienie środków w niezakończonej produkcji.

Budowa, finansowana w miarę wykonania robót, nie korzysta z krótkoterminowego kredytu bankowego, a wobec tego należy przy określaniu wysokości zaliczki, uwzględniać również środki, niezbędne do opłacenia zapasów materiałów, w które trzeba się zao-

patrzyć ze względu na sezonowe warunki dowozu. Wielkość tych środków zależy od kosztu materiałów, których zgromadzenie ponad normę konieczne jest ze względu na warunki sezonowe.

Załóżmy np., że wielkość robót budowlano-montażowych, które ma wykonać ~~budowy~~ kierownik (inwestycji) w IV kwartale, wynosi 750 tys.rb., czyli w stosunku rocznym (pomnożona przez cztery) - 3 mln.rb. Suma zaliczki, odpowiednio do wymienionego wyżej normatywu, wynieść powinna (3 mln.rb. x 18,7): 100 = 561 tys.rb. Ponieważ odsetek materiałów w ogólnym koszcie robót wynosi 60 %, a zapas ich musi być dwumiesięczny, przeto część zaliczki, przeznaczona na pokrycie kosztu materiałów, wyniesie 10 %, czyli 300 tys.rb., na inne zaś potrzeby pozostaje 261 tys.rb. Ku początkowi czwartego kwartału budowa zgromadzić musi zapas drzewa budowlanego, spławianego wodą, celem zapewnienia ciągłości robót w okresie zamknięcia, trwającym sześć miesięcy. Udział materiałów drzewnych w ogólnym koszcie materiałów wynosi 20 % , czyli w stosunku do wielkości robót (20 % x 60 %): 100 = 12 %. To znaczy, że udział drzewa budowlanego w ogólnym koszcie robót wyniesie miesięcznie 12 %:12 = 1 %, w ciągu zaś całego okresu nawigacyjnego - 1 % x 6 = 6 %.

Ponieważ przy określaniu zaliczki uwzględniono w liczbie wszystkich materiałów budowlanych również normalny zapas drzewa na dwa miesiące, przeto dodatkowo potrzebne są środki na pokrycie czteromiesięcznego zapasu drzewa, co wyniesie 4 % kosztu robót budowlano-montażowych, czyli (3 mln.rb.x4):100 = 120 tys.rb. Tak więc zaliczka wynieść powinna 300 tys.rb. + 120 tys.rb. + 261 tys.rb. = 681 tys.rb.

Wysokość środków na pokrycie niezakończonej produkcji przy obiektach o koszcie do 75 tys.rb. zależy od długości okresu budowy i zaplanowanej wielkości robót. Przypuśćmy np., że wielkość robót przy tych obiektach ustalono na 200 tys.rb. z tym założeniem, że budowę rozpocznie się 1 lipca a ukończy się 1 listopada. Przeciętnie miesięcznie zatym wykonać należy robót na sumę 200 tys.rb. : 4 = 50 tys.rb. Przy obliczaniu więc ogólnej sumy zaliczki na trzeci kwartał należy tę część zaliczki, która przypada na pokrycie niezakończonej produkcji przy obiektach o koszcie do 75 tys.rb., ustalić na 50 tys.rb. x 3 = 150 tys.rb.

Ustalając podział rocznej sumy zaliczki na kwartały,dyrek-

tor przedsiębiorstwa bierze za punkt wyjścia wielkość zaplanowanych na kwartał robót, które wykonać musi kierownik budowy (inwestycji).

Jednocześnie rozróżniać należy tryb regulowania zaliczki na pierwszy kwartał i na kwartały następne.

Zaliczkę na pierwszy kwartał oblicza się, biorąc za punkt wyjścia zaplanowaną na kwartał wielkość robót (pomnożoną przez cztery), uwzględniając przy tym, będące w dyspozycji kierownika budowy (inwestycji) na początku roku obrotowe aktywa oraz zobowiązania. Określona w ten sposób zaliczka przy właściwej organizacji gospodarki finansowej daje kierownikowi budowy (inwestycji) możność wykonania programu robót i przeprowadzenia wszelkich operacji gospodarczo- finansowych, związanych z produkcją i zaopatrzeniem.

W kwartałach następnych dodatkowa potrzeba środków powstać może tylko przy zwiększeniu programu robót w porównaniu z kwartałem poprzednim, albo też w przypadku konieczności zgromadzenia materiałów w związku z sezonowymi warunkami ich dowozu. Potrzeba środków, a również i zaliczka mogą się zmniejszać, jeżeli w danym kwartale zmniejsza się program robót w porównaniu z kwartałem poprzednim, albo też, jeżeli podpadły warunki, które wywołały konieczność sezonowego dowozu materiałów. To znaczy, że - odmiennie niż w kwartale pierwszym - zaliczkę dla kwartałów następnych określa się, nie uwzględniając posiadanych przez kierownika budowy (inwestycji) aktywów obrotowych jak również jego zobowiązań, lecz biorąc za punkt wyjścia zwiększenie lub zmniejszenie programu robót i zapotrzebowanie środków na opłacenie materiałów, w związku z sezonowymi warunkami ich dowozu.

Ustalenie takiego trybu umożliwia kierownikowi budowy (inwestycji) bezpośrednie odczuwanie w ciągu roku wyników swej działalności gospodarczej, które mogą wymagać zwiększenia lub zmniejszenia istniejących środków obrotowych. Ostateczne wyniki działalności gospodarczej, tak samo, jak w organizacjach zleceniobiorczych, ustala się po zakończeniu roku przy zatwierdzaniu sprawozdania rocznego.

Celem wymienionych zarządzeń jest ugruntowanie zasad rozrachunku gospodarczego przy budowach ponadlimitowych, prowadzo-

nych sposobem gospodarczym.

Oto przykład obliczania zaliczki w poszczególnych kwartałach: na kwartał pierwszy ustalono dla kierownika budowy (inwestycji), program robót budowlano-montażowych w sumie 600 tys.rb., czyli - w stosunku rocznym - na 2,4 mln.rb. Przy normatywie równym 18,7 % potrzebne będą środki obrotowe w wysokości 449 tys.rb. Pozostałość na dzień 1 stycznia aktywów obrotowych, odnoszących się do działalności kierownika budowy (inwestycji), po odjęciu ponadnormalnych zobowiązań wynosi 384 tys.rb. Stąd wynika, że na rachunek rozliczeniowy kierownika budowy (inwestycji) przelać można 449 - 384 = 65 tys.rubli.

Na drugi kwartał zaplanowano program robót w wysokości 750 tys.rb., czyli w stosunku rocznym - 3 mln.rb. To znaczy, że potrzeba będzie środków obrotowych w wysokości (3 mln x 18,7):100= 561 tys.rb. W związku z tym zaliczka może być zwiększona o 561 tys.rb. - 449 tys.rb. = 112 tys.rb. Jeżeli prócz tego w kwartale II potrzeba będzie 50 tys.rb. na opłacenie materiałów, gromadzonych w związku z warunkami sezonowymi, to ogółem przelać należy z rachunku bieżącego dyrektora budowanego przedsiębiorstwa na rachunek rozliczeniowy kierownika budowy (inwestycji) 561 tys. rb. - 449 tys.rb. + 50 tys.rb. = 162 tys.rb. Środki na opłacenie materiałów sezonowych przelewa się na rachunek rozliczeniowy kierownika budowy (inwestycji) nie odrazu, lecz w miarę dowożenia tych materiałów ponad normatyw.

Dla wszystkich budów, w tym i finansowanych w miarę wykonania robót, ustala się w kwartalnych planach finansowania zadania w zakresie uruchomienia lub nieuruchomienia zasobów wewnętrznych z uwzględnieniem wszystkich zasobów rzeczowych, znajdujących się w dyspozycji dyrektora przedsiębiorstwa (np. przedmioty wyposażenia technicznego) i kierownika budowy (inwestycji). Po otrzymaniu zadania, dotyczącego mobilizacji zasobów wewnętrznych (wielkość jego, jak wiadomo, podana jest w limitach formularza 5), ustalić należy, jaką jego część wykonać ma dyrektor przedsiębiorstwa, a jaką kierownik budowy (inwestycji); w związku z wykonaniem części zadania, ustalonej dla kierownika budowy (inwestycji), należy odpowiednio zmienić sumę zaliczki.

W niektórych przypadkach ministerstwa i główne zarządy usta-

lają dla podległych im budów, finansowanych w miarę wykonania robót, zadania w zakresie uruchomienia zasobów wewnętrznych w większym rozmiarze, niż to wynika z normalnego obliczenia zaliczki albo też zadania unieruchomienia zasobów wewnętrznych w sumie mniejszej, niż to wynika z obliczenia zaliczki. To znaczy, że na dany kwartał organ nadrzędny zniżył odpowiednio dla budowy normatywy środków obrotowych w stosunku do normalnych. Dlatego obliczana dla kierownika budowy (inwestycji) suma zaliczki powinna być dostosowana do ustalonego w limicie finansowania zadania w zakresie uruchomienia lub unieruchomienia zasobów wewnętrznych. Sumę zaliczki precyzuje się w części, dotyczącej zmiany pozostałości materiałowych i pozycyj rozliczeniowych, którymi dysponuje kierownik budowy (inwestycji).

Załóżmy np., że dla budowy roczny limit finansowania według formularza Nr 5 przewiduje na II kwartał unieruchomienie aktywów obrotowych na sumę 200 tys.rb. Z podziału pomiędzy kierownikiem budowy (inwestycji) a dyrektorem przedsiębiorstwa zadania mobilizacji zasobów wewnętrznych, który to podział otrzymał oddział banku od dyrektora budowanego przedsiębiorstwa, wynika że z tego przyrostu 200 tys.rb. przypada na zwiększenie pozostałości krajowych przedmiotów wyposażenia technicznego 70 tys.rb. i na zwiększenie pozostałości w pozycjach rzeczowo-rozliczeniowych, którymi dysponuje kierownik budowy (inwestycji) - 130 tys.rb. To znaczy, na rachunek rozliczeniowy kierownika budowy (inwestycji) przelać można nie 162 tys.rb., jak wynikało z obrachunku, lecz tylko 130 tys.rb.

Przytoczymy inny przykład. Załóżmy, że przy tej samej budowie wobec znacznego zmniejszenia wielkości robót, suma zaliczki na trzeci kwartał dla kierownika budowy (inwestycji) musi być zmniejszona o 100 tys.rb. Według limitu (formularz 5) całą sumę uruchomienia aktywów obrotowych ustalono dla budowy na 180 tys.rb. Odpowiednio do podziału zadania, dotyczącego mobilizacji zasobów wewnętrznych pomiędzy kierownikiem budowy (inwestycji) i dyrektorem przedsiębiorstwa, pozostałość krajowych przedmiotów wyposażenia technicznego zmniejszyć należy o 60 tys.rb., pozostałość zaś pozycji rzeczowo-rozliczeniowych, którymi dysponuje kierownik budowy (inwestycji) - o 120 tys.rb. To znaczy, że z rachunku rozliczeniowego kierownika budowy (inwestycji) przelać należy na rachunek konto-

korentowy dyrektora przedsiębiorstwa nie 100 tysięcy, jak wynikało z obliczeń zaliczki, lecz 120 tys.rb. (180 tys.rb. - 60 tys.rb). Sumę tę ściągnąć należy od kierownika budowy (inwestycji)w ciągu kwartału przy regulowaniu wykonanych robót.

Jeżeli zaliczkę ustala się po raz pierwszy po przejściu budowy na finansowanie zależne od wielkości wykonanych robot, to Bank Przemysłowy kontroluje słuszność zarachowania na rachunek zaliczki tych wartości rzeczowych, które przekazano budowie przy przejściu na ten tryb finansowania. Na rachunek zaliczki zarachowuje są również wszelkie wartości rzeczowe i inne zasoby, należące do budowy w chwili przestawienia jej na nowy tryb finansowania, mianowicie:
wartości rzeczowe o charakterze obrotowym (materiały budowlane, paliwo, pasza, odzież robocza), a także środki pieniężne,
wartości obrotowe wykorzystywane w gospodarstwach pomocniczych i usługowych, obsługujących budowę,nie bilansujących samodzielnie (surowce, materiały, niezakończona produkcja itd.);
inwentarz, narzędzia, tymczasowe urządzenia na placu budowlanym,
wyposażenie internatów,
środki zaangażowane w pozycjach dłużniczych z tytułu operacji, związanych z robotami budowlano-montażowymi, które wykonywa kierownik budowy (inwestycji) oraz zaliczki wypłacone zleceniobiorcom.

Zasoby, które zarachować należy na zaliczkę, przekraczają czasem przypadającą kierownikowi budowy (inwestycji) wysokość zaliczki. W tym przypadku nadwyżkę sum przekazanych budowie ściąga się od kierownika budowy (inwestycji) w terminach,ustalonych przez dyrektora przedsiębiorstwa.

Ostateczne spłacenie udzielonej kierownikowi budowy (inwestycji) zaliczki dostosowuje się do terminu zakończenia budowy, w miarę zaś jego zbliżania się należy wyznaczyć terminy stopniowej spłaty.

W końcu roku (a w przypadku przepisów specjalnych - również w innych terminach) pozostałość na rachunku rozliczeniowym kierownika budowy (inwestycji), tak samo, jak pozostałość na rachunku kontokorentowym dyrektora przedsiębiorstwa - przy każdym systemie finansowania - zamyka się i przekazuje do budżetu (ponieważ środków tych nie można było zużyć na cele przewidziane w

planie danego roku, środki zaś, konieczne do wykonania planu inwestycyjnego na rok następny, uwzględnia się w planie finansowym tego roku).x)

FINANSOWANIE POZALIMITOWYCH /POZAPLANOWYCH/ INWESTYCJI I KAPITALNYCH REMONTÓW.xx)

§ 1. Finansowanie pozalimitowych /pozaplanowych inwestycji

Jak już była mowa w poprzednich rozdziałach, budownictwo w Z.S.R.R. jest realizowane zgodnie z państwowym planem gospodarki narodowej, przy czym Bank Przemysłowy finansuje tylko te roboty inwestycyjne, które zostały przewidziane w tym planie. Postanowienie RKL ZSRR z 22-go grudnia 1932 r. ustala, że budownictwo pozaplanowe jest aktem antypaństwowym, za który należy pociągać "do najsurowszej odpowiedzialności, kierując bezwzględnie sprawę do sądu".

Postanowienie drugiej Sesji CKW ZSRR VII, zwołanej 16 stycznia 1936 r., zobowiązało LKF ZSRR i Bank Państwowy ZSRR do zaprzestania finansowania i kredytowania jednostek, które odciągają środki "na nieprzewidziane przez plan nakłady kapitałowe". Należy jednak odróżniać nielegalne pozaplanowe budownictwo od aprobowanych przez rząd nakładów na budownictwo inwestycyjne poza planem. Dlatego konieczne jest zaznajomienie się ze strukturą takich pozaplanowych inwestycji.

Dokonywanie robót i nakładów na inwestycje poza planem zostało dozwolone uchwałą RKL ZSRR z 19 września 1935 r. w celu uproszczenia trybu realizacji niedużych robót inwestycyjnych i remontowych oraz nabywania drobnych urządzeń i inwentarza. Reali-

x) Tłumaczyła Z.S.

xx) Tłumaczenie rozdziału XVII z pracy pod red. I.D. Szera p.t. "Finansowanie budownictwa przemysłowego".

zowanie tych inwestycji ograniczone jednak zostało szeregiem warunków, sprowadzających się przede wszystkim do tego, iż poza /ponad/ planem inwestycyjnym można dokonywać tylko tych nakładów, które dają szybki efekt gospodarczy oraz, że nakłady te są dopuszczalne tylko ze źródeł, wskazanych w postanowieniach rządowych.

Do nakładów, dokonywanych poza ogólnym limitem inwestycyjnym, należą wydatki: na zakup dla czynnych przedsiębiorstw i instytucji drobnego inwentarza, sprzętu i aparatury o wartości do 200 rb. za jednostkę. Poza limitem inwestycyjnym dopuszczalny jest remont i drobne przebudowy w przedsiębiorstwach przemysłowych i gospodarki rolnej, łącznie z zamianą lub renowacją urządzeń, pod warunkiem jednak, że ich pełna wartość kosztorysowa nie przewyższa 5 tys. rb. na jedno przedsiębiorstwo i że zostaną one zrealizowane w ciągu jednego roku.

Nakłady /pozalimitowe/ dla organizacji handlowo-zaopatrzeniowych i dostaw oraz przedsiębiorstw żywienia zbiorowego ogranicza się do 5 tys. rb. w stosunku rocznym na przedsiębiorstwo /dla Moskwy, Leningradu i Kojowa do 10 tys.rb./.

Wydatki, związane z drobnymi urządzeniami i budowlami w transporcie kolejowym, wodnym, powietrznym i drogowym, ograniczone są również do 5 tys.rb. rocznie na jedno przedsiębiorstwo.

Jedynie dla dużych budynków stacyjnych Ministerstwa Komunikacji, za jego każdorazowym zezwoleniem, dopuszczalne są wydatki do 10 tys.rb. rocznie.

Prócz tego poza planem dopuszczalne są nakłady do 25 tys.rb. na budownictwo komunalne i kulturalno-socjalne w ośrodkach rejonowych i osiedlach robotniczych, jeżeli jest dokonywane przez rejonowe komitety wykonawcze, rady osiedli i organizacje społeczne i jeżeli jest zakańczane w ciągu roku.

Poza planem inwestycyjnym czynne przedsiębiorstwa, instytucje, szkoły, szpitale, domy wypoczynkowe, sanatoria, domy dla inwalidów mogą nabywać bez ograniczeń "miękki inwentarz", meble, urządzenia biurowo-kancelaryjne, instrumenty muzyczne, przyrządy dla potrzeb kultury fizycznej i eksponaty muzealne. Jednak instytucje budżetowe mogą dokonywać takich nakładów jedynie w granicach ustalonych/ dotacyj budżetowych, a jednostki, będące na rozrachunku gospodarczym - w granicach zatwierdzonych preliminarzy (kosztorysów).

Do nakładów, które nie podlegają ograniczeniom limitowym, zalicza się budownictwo i nabywanie urządzeń i inwentarza z funduszu dyrektora przedsiębiorstwa oraz z zysków, osiąganych przez oddziały utylizacyjne ~~na~~/sprzedaży ~~produkcji~~ przedmiotów masowego zapotrzebowania.

Jednak nakładów takich można dokonywać tylko na roboty, których wartość kosztorysowa nie przewyższa ogólnej sumy środków, otrzymanych na ten cel z funduszu dyrektora i z zysków oddziałów utylizacyjnych.

Do nakładów poza limitem inwestycyjnym należą też wydatki przedsiębiorstw gospodarki rolnej na: hodowlę młodych sztuk,/dogląd,pasza, utrzymanie pomieszczeń i t.d./ nabywanie zarodowego i roboczego bydła, na zamianę padłego, wybrakowanego lub sprzedanego, urządzenia rolne i hodowanie długoletnich plantacji.

Możliwość dokonywania robót i nakładów poza planem inwestycyjnym została rozszerzona drogą poszczególnych uchwał Rządu.

Tak np. przedsiębiorstwa produkcji win i przemysłu piwowarskiego budowane są od szeregu lat poza planem inwestycyjnym. W celu rozwoju przemysłu miejscowego, produkującego towary powszechnego użytku, żywności, paliwa i materiały budowlane z surowca miejscowego zostało zezwolone dokonywanie nakładów na organizację i rozszerzanie takich przedsiębiorstw ponad limity, ustalone w planach inwestycyjnych /uchwała RKL ZSRR i CK WKP (b) z 7 stycznia 1941 r./.

Stosownie do rozporządzenia RKL ZSRR z 28 września 1943 r. poza planem inwestycyjnym można też odbudowywać - z kredytów Banku Przemysłowego - przedsiębiorstwa przemysłu rejonowego i obwodowego /"obłastnoj"/ wszystkich gałęzi.

Poza planem inwestycyjnym, o czym niżej, przeprowadza się również nakłady na remont kapitalny.

Nakłady i roboty poza planem inwestycyjnym dokonuje się w zasadzie z następujących źródeł:

- funduszu dyrektora przedsiębiorstwa lub kierownika organizacji budowlano-montażowej;
- zysku oddziałów utylizacyjnych przedsiębiorstw z produkcji przedmiotów powszechnego użytku;
- mobilizacji wewnętrznych zasobów;
- premii ubezpieczeniowych za majątek utracony wskutek klęsk żywiołowych;

- środków, przewidzianych na ten cel w budżecie lub planie finansowym organów gospodarczych;
- nadwyżek dochodów budżetowych lub oszczędności w wydatkach;
- akumulacji przemysłu miejscowego, a także kredytu Banku Przemysłowego - dla przedsiębiorstw przemysłu miejscowego;
- odpisów amortyzacyjnych, przeznaczonych na kapitalne remonty.

Sposób tworzenia funduszu dyrektora przedsiębiorstw przemysłowych i wydatkowanie środków z tego funduszu określony jest w uchwale Rady Ministrów ZSRR z dnia 5 grudnia 1946 r.

Fundusz tworzy się z odpisów z planowego i ponadplanowego zysku /albo oszczędności poprzez obniżkę kosztów własnych/.

W Ministerstwach Przemysłu Ciężkiego, Ministerstwie Komunikacji /przedsiębiorstwa remontu parowozów i wagonów oraz zakłady budowy maszyn/ i Ministerstwie Przemysłu Tekstylnego odpisów dokonywa się w wysokości 4 % od planowego i 50 % od ponadplanowego zysku /wyjątkowo w niektórych przodujących gałęziach przemysłu wysokość odpisów z planowego zysku podwyższono do 10 %, a z ponadplanowego do 75 %, w innych zaś Ministerstwach przemysłowych - w wysokości 2 % od planowego 25 % od ponadplanowego zysku.

50 % Funduszu można wydatkować na rozszerzenia produkcji, na budownictwo i na remont domów mieszkalnych przedsiębiorstwa. Pozostałą część funduszu kieruje się na poprawę obsługi kulturalno-społecznej pracowników przedsiębiorstwa /zwiększenie gospodarstw obsługowych, instytucji dziecięcych, urządzenia domów wypoczynkowych i sanatoriów i.t.d./ oraz na premiowanie pracowników i na pomoc doraźną dla robotników.

W państwowych przedsiębiorstwach budowlano-montażowych /zarządach, biurach, oddziałach/ trustach typu miejskiego i trustach-placach, które nie mają w swoim składzie wydzielonych samodzielnie bilansujących zarządów i oddziałów/, a także na budowach państwowych, prowadzonych sposobem gospodarczym, powstaje fundusz kierownika /uchwała Rady Ministrów ZSRR z 10 maja 1947 r./. Odpisy na fundusz kierownika można przeprowadzać pod warunkiem wykonania planu państwowego co do wielkości robót budowlano-montażowych, obniżenia ich kosztów i wykonania planu zysków.

Odpisy przeprowadzane są w wysokości 4 % od planowanego zysku przedsiębiorstw budowlano-montażowych / albo oszczędności przez obniżkę kosztów budownictwa/ i 50 % od sumy ponadplanowanego zysku lub oszczędności.

Srodki z funduszu kierownika organizacji budowlano-montażowych wydatkuje się w tym samym trybie i na te same cele, co środki z funduszu dyrektora przedsiębiorstw przemysłowych.

Mobilizacja zasobów wewnętrznych może stać się źródłem finansowania inwestycji pozaplanowych tylko w tych przypadkach, gdy środki mobilizuje czynne przedsiębiorstwo; zasoby zaś, mobilizowane w zakresie budowy (u inwestora), nie mogą być źródłem finansowania pozaplanowych robót budowy (inwestora).

Plany finansowe albo budżety przewidują środki na pokrycie nakładów pozaplanowych, dla których nie ustanowiono specjalnych odpisów. Sumy takie włącza się do planów finansowych i do budżetu po rozpatrzeniu ich przez organa planujące i finansujące.

Zakres i rozmiar robót i nakładów pozaplanowych zostaje ustalony na podstawie analizy ich charakteru i po stwierdzeniu, że odpowiadają one wymaganiom przepisów o inwestycjach pozaplanowych /pozalimitowych/.

Pozaplanowe nakłady inwestycyjne finansowane są przez Bank Państwa lub banki finansujące inwestycje /Prombank, Cekombank, Torgbank, Sielchozbank/. Drobne nakłady na inwestycje pozaplanowe finansowane są z reguły z rachunków operacyjnych /rozliczeniowych/ jednostek gospodarczych w Banku Państwa.

Gdy wartość kosztorysowa /preliminowana/ objektu budownictwa, realizowanego z funduszu dyrektora lub z zysków, osiąganych przez oddziały utylizacyjne przedsiębiorstwa, nie przekracza 100.000 rb., środki na to budownictwo są deponowane na rachunku rozliczeniowym przedsiębiorstwa w Banku Państwa i z niego budowa jest finansowana. Gdy zaś preliminowany koszt obiektu przewyższa 100.000 rb., budowę finansuje bank specjalny, w którym akumuluje się wszystkie środki na ten cel.

Nakłady na inwestycje pozaplanowe, dokonywane z funduszu dyrektora /lub kierownika/ oraz zysku oddziałów utylizacyjnych/ są dopuszczalne na podstawie:

- zarządzenia dyrektora przedsiębiorstwa, gdy wartość kosztorysowa budowy nie przewyższa 100.000 rb.;
- zezwolenia kierownika Centralnego Zarządu, gdy wartość wynosi od 100 do 500 tys.rb.;
- zezwolenia Ministra, z podaniem do wiadomości Radzie Ministrów ZSRR, albo w zakresie przemysłu republikańskiego i miejscowego Radzie Ministrów Republiki Związkowej, gdy wartość ta przewyższa wskazany wyżej limit.

Finansowanie inwestycji pozaplanowych dokonywane jest przez Oddziały Banku Przemysłowego z reguły bez potrzeby uzyskania od Zarządu albo Oddziału Głównego (kantoru) planów według formularza Nr 7 i limitów według form. Nr 5 - Przedsiębiorstwo lub budowa (inwestor), wykonujące pozaplanowe inwestycje /zgodnie z postanowieniami RKL ZSRR z dnia 19 września 1935 r./, przedstawiają Oddziałowi Banku Przemysłowego zezwolenie na prowadzenie robót /ministerstwa lub głównego zarządu - zależnie od rozmiarów nakładów inwestycyjnych/-oraz spis kapitalnych robót według formularza Nr 1/i poświadczenie (wykaz) według formularza Nr 6. Przy finansowaniu z funduszu dyrektora przedkładany jest również dokument o zatwierdzeniu przez kierownika organizacji nadrzędnych odpisów, jakie były przeprowadzone na ten fundusz.

Gdy pozaplanowe nakłady inwestycyjne dokonywane są na podstawie specjalnych decyzji Rządu, formalna strona finansowania zależna jest od charakteru nakładów na inwestycje oraz trybu wpływu środków na ten cel. Tak więc przedsiębiorstwa przemysłu wyrobu win, browarniczego i bezalkocholowego budowane są poza planem inwestycyjnym z odpisów (odliczeń) od obrotu zbywanej produkcji.

Środki na to budownictwo są akumulowane centralnie i przekazywane do Oddziałów banku według miejsca, gdzie znajduje się budowa w tym samym trybie, jaki obowiązuje dla planowego budownictwa. Dlatego finansowanie takiego budownictwa uruchamia się formalnie w trybie identycznym z obowiązującym dla inwestycji planowanych, tj. po otrzymaniu przez Oddział Banku planu według formularza Nr 7, spisu robót inwestycyjnych według formularza Nr 1 i poświadczenia (wykazu) według formularza Nr 6 oraz limitu na formularzu Nr 5.

Dla budowy przedsiębiorstw, produkujących towary powszechnego użytku, ustalony został odrębny tryb zezwalania na nakłady oraz odrębny tryb ich formalnego uruchomienia oraz kontroli zużycia środków /patrz rozdz.16/.

Bank Przemysłowy czuwa nad tym, aby poza planem inwestycyjnym dokonywane były tylko nakłady, przewidziane decyzją Rządu oraz tylko ze źródeł, wskazanych w tych decyzjach.

W szczególności Bank śledzi, aby inwestycje pozaplanowe nie były przeprowadzane ze środków, asygnowanych na inwestycje objęte

planem. Odnosi się to szczególnie do zakupu dla czynnych przedsiębiorstw i instytucji inwentarza "miękkiego" /tj. ubrania, obuwie, dywany, pościel i t.p./, mebli, urządzeń biurowo-kancelaryjnych /maszyny do pisania, liczenia i t.p./, instrumentów muzycznych, przyrządów dla kultury fizycznej i eksponatów muzealnych.

Niektóre przedsiębiorstwa i instytucje usiłują przeprowadzać wspomniane nakłady w ciężar środków przeznaczonych na inwestycje planowe, zmniejszając przez to wielkość środków, które powinny być skierowane na wykonanie zadań przewidzianych przez Plan państwowy. Tymczasem wydatki takie mogą być dokonywane przez przedsiębiorstwa i instytucje jedynie jako inwestycje pozaplanowe /pozalimitowe/ - z innych źródeł.

Bank Przemysłowy czuwa również nad tym żeby środki, przeznaczone na sfinansowanie inwestycji pozaplanowych, były we właściwym czasie i w całości wpłacone do Banku i nie zostały zużytkowane na inne cele. Środki te są wpłacane: w trybie zdecentralizowanym przez przedsiębiorstwa, które mają prawo przeprowadzać takie nakłady - bezpośrednio do Oddziału Banku Przemysłowego, w trybie zaś scentralizowanym - przez Ministerstwa i Główne Zarządy do Centrali Zarządu względnie do republikańskiego, oddziału (kantoru) Banku Przemysłowego.

Bank Przemysłowy wypłaca środki na inwestycje pozaplanowe oraz kontroluje ich zużycie na zasadach ogólnych, ustalonych dla finansowania inwestycji.

§ 2. Finansowanie kapitalnych remontów.

Przeprowadzenie we właściwym czasie kapitalnego remontu obiektów majątku trwałego ma duże znaczenie dla gospodarki narodowej, ponieważ od tego zależy możność najbardziej wydajnego ich wykorzystania i przedłużenia okresów użytkowania.

Nakłady na remont kapitalny przedsiębiorstw przemysłowych, transportowych i innych były do 1938 roku włączane do ogólnego planu inwestycyjnego i dokonywane w ciężar ogółu środków, przeznaczonych na inwestycje. Osłabiało to odpowiedzialność kierowników przedsiębiorstw za dokonanie remontu: środki, przeznaczone na ten cel, częstokroć były używane na inne cele albo zostawały zupełnie niewykorzystane.

Nie ustalano również ogólnych norm odpisów amortyzacyjnych i odpisów na kapitalne remonty.

Wiele przedsiębiorstw remontowało urządzenia, budowle i konstrukcje w stopniu niedostatecznym, co odbijało się niekorzystnie na stanie środków trwałych tych przedsiębiorstw.

Stwierdzając, że "zaniedbanie remontu urządzeń przemysłowych i budynków powoduje dla Państwa duże straty i nie może być tolerowane". RKL ZSRR uchwałą z 8 stycznia 1938 roku ustaliła nowy tryb planowania i finansowania kapitalnych remontów, określiła ogólne normy odpisów amortyzacyjnych według branż, oraz tę ich część, którą przeznacza się na remont kapitalny.

I tak, dla przemysłu ciężkiego przeciętną normę corocznych odpisów amortyzacjynch ustalono na 5,6 % początkowej wartości czynnych maszyn, urządzeń, budynków i konstrukcji, a w tej liczbie: na kapitalny remont 2,4 %; dla przemysłu spożywczego - odpowiednio - 6,0 % i 2,8 % i t.d. Zgodnie z tąże uchwałą środki na kapitalne remonty przydzielane są przedsiębiorstwom ponad kwoty, przeznaczone dla nich w planie inwestycyjnym i do tego planu nie wchodzą. W ten sposób stworzona została trwała podstawa finansowa, zapewniająca akumulację środków, koniecznych dla przeprowadzenia remontów kapitalnych.

Odpisy amortyzacyjne i dotacje, przeznaczone na remont kapitalny, ustalane są corocznie przez ministrów dla poszczególnych przedsiębiorstw w granicach odpisów i dotacji, ustalonych dla danej branży.

Roczne i kwartalne plany remontu kapitalnego zatwierdzają Główne Zarządy w granicach środków, ustalonych przez ministrów dla przedsiębiorstw oraz organizacyj budowlanych. Jeżeli roczny plan remontu kapitalnego nie przewyższa kwoty 100 tys.rb. na przedsiębiorstwo, plany kwartalne nie wymagają zatwierdzenia.

Na wykonanie kapitalnego remontu sporządza się preliminarz kosztów, który podlega zatwierdzeniu przez dyrektora przedsiębiorstwa lub kierownika organizacji zleceniobiorczej.

Na kapitalny remont przydziela się część odpisów amortyzacyjnych przedsiębiorstwa, przy czym środki, osiągnięte z tego źródła nie mogą być skierowane na żaden inny cel. Dla zabezpieczenia należytego wykorzystania środków, przeznaczonych na kapitalny

remont przelewa się daną część odpisów amortyzacyjnych na specjalne rachunki kapitalnego remontu przedsiębiorstw w Banku Państwa. Z rachunków tych wypłaca się środki wyłącznie na nakłady, związane z kapitalnym remontem.

Kapitalny remont środków trwałych organizacyj budowlano-montażowych, projektowych i geologiczno-poszukiwawczych finansowany jest w trybie, ustalonym dla przedsiębiorstw przemysłowych, z tą tylko różnicą, że poszczególne rachunki kapitalnego remontu są otwierane i nakłady na kapitalny remont - finansowane nie przez Oddziały Banku Państwa, lecz przez Oddziały banków inwestycyjnych, w których znajdują się rachunki operacyjne tych organizacji.

Organizacje zleceniobiorcze, narówni z odpisami amortyzacyjnymi na inwestycje, przelewają w tych samych terminach na specjalne rachunki w Oddziałach Banku Przemysłowego również odpisy na kapitalny remont.

Bank Przemysłowy czuwa nad tym, żeby część amortyzacji, zaliczona na kapitalny remont, przedsiębiorstwa wypłacały w całości i we właściwym terminie.

Otrzymując co miesiąc bilanse tych przedsiębiorstw, Oddziały Banku sprawdzają, w jakim stopniu wpłaty części amortyzacji na kapitalny remont odpowiadają zaliczonej na ten cel części odpisu amortyzacyjnego. W tym celu z salda na koncie bilansowym "Fundusz amortyzacyjny, wydzielony do dyspozycji kierownika (dyrekcji) budowy na kapitalny remont", odliczane są salda na koncie "Rachunek specjalny remontu kapitalnego w Banku Przemysłowym" i na koncie "Remont kapitalny - roboty w toku".

Przytoczymy przykład następujący: według bilansu za czerwiec oddział Banku Przemysłowego ustalił, że saldo funduszu amortyzacyjnego na kapitalny remont wynosi 400 tys.rb., saldo środków na specjalnym rachunku w Banku Przemysłowym - 300 tys.rb., saldo na koncie robót w zakresie kapitalnego remontu w toku - 25 tys. rb. Zatem saldo niewniesionej amortyzacji na kapitalny remont wynosi 400 tys.rb. - 300 tys.rb. - 25 tys.rb.= 75 tys.rb.

Wskazany sposób sprawdzania nie daje jednak możności wykrycia przypadków, kiedy jednostka gospodarcza wykonywa nakłady na kapitalny remont z pominięciem kontroli banku t.j. bezpośrednio z rachunku operacyjnego /rozliczeniowego/, a nie z rachunku specjalnego i bez przedkładania do zapłaty faktur za wykonane roboty

Dokładniejsze sprawdzenie może być przeprowadzone w drodze zbadania na miejscu albo w drodze otrzymania buchalteryjnego wykazu co do całej amortyzacji, zaliczonej przez jednostkę gospodarczą na remont kapitalny od początku roku oraz co do sumy amortyzacji przelanej do Banku Przemysłowego.

Określiwszy na pdostawie bilansu sprawozdawczego /lub wykazu/ kwotę nieprzelanej amortyzacji. Oddział żąda, aby organizacja zleceniobiorcza przedłożyła zlecenie przelewu tej sumy z jej rachunku operacyjnego (rozliczeniowego). a w przypadku odmowy przeprowadza przelew w trybie przymusowym na podstawie decyzji kierownika Oddziału.

W ten sposób, w odróżnieniu od trybu postępowania ustalonego w stosunku do części amortyzacji, przeznaczonej na inwestycje. część amortyzacji, znaczona na remont kapitalny, a nie przelana. może być odpisana w trybie bezspornym przez sam Oddział Banku Przemysłowego bez decyzji Zarządu Głównego lub Wydziału finansowego. Prawo to zostało przyznane bankom specjalnym uchwałą RKL ZSRR z dnia 29 kwietnia 1943.

Gdy oddział Banku Przemysłowego żąda wpłacenia części amortyzacji, przeznaczonej na remont kapitalny, organizacja zleceniobiorcza może temu przeciwstawić żądanie zapłaty za usługi i roboty, które ona wykonała dla własnego remontu kapitalnego. Rachunki takie mogą być zaliczone. po ich sprawdzeniu, na poczet nieprzelanych kwot amortyzacyjnych.

W odróżnieniu od trybu wykorzystania kwot amortyzacyjnych, przeznaczonych na inwestycje, środki, przeznaczone na kapitalny remont, a niewykorzystane do końca roku, nie podlegają przelaniu do budżetu, lecz pozostają do dyspozycji przedsiębiorstwa z tym samym przeznaczeniem na rok następny.

Bank Przemysłowy finansuje remont kapitalny i kontroluje wydatki na ten cel w tym samym trybie, w jakim Bank Państwa przeprowadza to w stosunku do przedsiębiorstw przemysłowych /na podstawie instrukcji Banku Państwa, zatwierdzonej przez Radę Ekonomiczną przy RKL ZSRR z dnia 15 kwietnia 1938/. Finansowanie przeprowadza się ze specjalnego rachunku, który Bank otwiera jednostce gospodarczej na cele kapitalnego remontu.

Środki na kapitalny remont mogą być wypłacane bądź według poszczególnych elementów nakładów /na zakup materiałów, na płace/,

- 26 -

bądź w drodze opłacania rachunków za pracę i usługi, wykonane przez organizację zleceniobiorczą, dla własnego remontu kapitalnego.

Bank Przemysłowy sprawdza, czy przedsiębiorstwa posiadają zatwierdzone plany kapitalnego remontu oraz zatwierdzone przez dyrektora preliminarze kosztów według obiektów i czy ceny na podstawowe materiały budowlane są zgodne z zatwierdzonymi cennikami.

Bank Przemysłowy sprawdza następnie, czy środki, przeznaczone na kapitalny remont, nie zostały zużyte na inne potrzeby. W tym celu Oddziały Banku okresowo sprawdzają na miejscu prawidłowość wydatkowania środków. Jeżeli kontrola ustali brak gospodarności w prowadzeniu remontów kapitalnych, wówczas kierownicy oddziałów Banku Przemysłowego mają prawo zastosować sankcje finansowe w trybie, jaki stosuje się dla inwestycji.

Odpisów amortyzacyjnych ze środków trwałych budów, wykazywanych w bilansach inwestycyjnych, z reguły nie przelewa się na specjalne rachunki kapitalnego remontu w Banku Przemysłowym. Remont kapitalny środków trwałych budów finansuje się z ich ogólnych rachunków bieżących (kontokorentowych), co zaś do budów, które są finansowane według § 14 "Przepisów" - z rachunków rozliczeniowych kierowników tych budów (dyrekcyj budowy).

Odpisy amortyzacyjne wchodzą do kalkulacji kosztów robót budowlano-montażowych, a więc włącza się je do wartości kosztorysowej obiektów inwestycyjnych.

Przykład: wartość kosztorysowa obiektu, wynosząca 1 mil.rb. obejmuje 40 tys.rb. odpisów amortyzacyjnych, w tym 15 tys. rb. na kapitalny remont.



Odpisy amortyzacyjne w części przeznaczonej na inwestycje, /w danym przykładzie 40 tys.rb. - 15 tys.rb.=25 tys.rb./ traktowane są jako jedno ze źródeł finansowania budowy /ze "źródeł innych"/ i przy wypłacie na zasadzie dokumentów według wzoru Nr 2, które przedstawia kierownik budowy /inwestycyj/, /odnośnie budów finansowanych według § 14 "Przepisów"/ ulegają potrąceniu z wartości wykonanych robót.

Odpisy amortyzacyjne na kapitalny remont pozostają w dyspozycji budowy (inwestora) na rachunku bieżącym (albo na rachunku rozliczeniowym kierownika budowy), z którego też dokonuje się wypłat na ten cel.

Tłum. ... Szkr.